

Издаје суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у адату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЉИЖЕВНОСТ.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 8 децембра.

Питање о другом стапонијем бродовима, на расположење посланика велесила у Цариграду, ријешено је. Султан је попустио, и сада посланства на Босфору имају на своје расположење још по један ратни брод. Али је Султан попустио тек ношто је преко г. Нелидова чуо савјет рускога Цара. Петроградско „Н. Вреја“ отворено вели, да су за то срећно рјешење „Јевропа и Турска обавезане енергичној интервенцији Русије,“ јер је Султан потписао дотични ферман тек кад му је г. Нелидов у особитој аудијенцији саопштио, да то руски Цар жели. „Овоме срећном рјешењу — вели петроградски лист — врло тугаљивог питања можемо се искрено радовати, прво што оно знатно удаљава могућност међународних сукоба на хришћанском истоку, а друго, што прилике, при којима су државе ту сврху постигле, још један пут потврђују цијелосходност оне тврде ал искрено мирољубиве политике, које се држи Русија у Цариграду. Султан, који се толико времена колебао, уступно је само савјетима руске дипломатије и рускога Цара, док потписани ферман оставао је непотписан послје понављанијег преговора Абдул-Хамид са инглескијем послаником. Ово је факт изванредно значајан, који обећаје богате последице, којима, са гледишта руских интереса, имало би се искрено радовати.“ У другом свом броју „Н. Вреја“ опажа, како телеграф не доноси никакве вијести о утиску, што је на западу учинило ово срећно рјешење, на надоставља: „Може се смјело тврдити, да је утисак овај силан да да политички кругови непријатељски Русији имају бити врло смућени, што је Султан, који се тако дуго противио проласку других стапонијех бродова, одма попустио, тек му је наш посланик саопштио, да наш Господар Цар пријатељски савјетује Његово Величанство, да се не противи захтјеву држава. Ово саопштење било је довољно, да Абдул-Хамид учини то што је тражио тако дуго узалуд инглески посланик, и што не шћаше добити може бити ни руски посланик, да је као старешина цариградског дипломатског тијела, на посљедној аудијенцији, говорио од стране свијех велесила, а не у име свога Господара. Част постигнутога дипломатског успјеха и сувише очевидно припада Русији, да би се овоме успјеху могли радовати кругови неких влада на западу. Особито можемо очекивати, да се неће потпунијем саучешћем односити према овој ствари Инглеска, чија је дипломатија постигла нови неуспјех... Кад се ово питање рјешило, јевропска дипломатија моће се повратити својој главној задаци, т. ј. пријатељском судјеловању, да Порта успостави мир и ред по турскијем областима, које су насељене смијешанијем становништвом, хришћанскијем и мусулманскијем. Без сумње нешто је у томе смислу постигнула Порта, ал из удаљенијех од Цариграда крајева, тако зване турке Јерменске, још долазе жалосна извјешћа, може бити и доста преувеличана, али трудно да су без икакве основа. Источно питање ступа у фазу без сумње мирнију са гледишта уздржања

јевропског мира, али још захтјева јаким дипломатског дјеловања са стране држава, које искрено желе, да сачувају цијелокупност и неприкосновеност отоманске царевине у смислу берлинског трактата, у име којег су оне држале да имају право и дужност, да узму на себе улогу пријатељских савјетника код Султана у труднијем приликама, у којима се он сада налази.“

У Еритреји италијанска војска јаким је пострадала. Ту скоро италијанска војска била је захватила Тигре, велику абисинску област, пограничну италијанској колонији, са поразом Рас-Мангуша, који се био повукао. Већ се говорило, да је Рас-Мангуша с тога пао у немилост код цара Менелика, и да Менелик услед тога губитка намјерава склопити мир с Италијом и признати њезин протекторат. А сада је италијанска војска тако била поражена, да су у Риму јаким забрипути.

Генерали Баратијери и Аримонди, који су на челу италијанске војске у Еритреји, и имали су на расположење 12 хиљада, у који број спадају и урођеници. Овом војском могли су Еритреју држати у њенијем првобитнијем границама; али послје захвата Тигре, осим што је виши простор захтјевао јачу посаду, они су се имали надати прије нападају са стра Абисиније него ли да ће мир тражити. Али појачање војске захтјевало је повлаца, а италијански парламент води главну бригу, да побољша државне финансије економично, јер повијем државнијем порезима не може даље одити, и противу досадашњег трошка у Еритреји подизали су се гласови у парламенту, и атјело се, да се смање. Осим тога африканска политика г. Криспија није нимало популарна у Италији; а послје овога пораза трудно да ће наћи већег саучешћа у народу, који не може да сноси ни досадашње терете државне.

Пораз је претријела италијанска војска дубоко у новоосвјеној области код Амба Алади, гдје је било у све 2400 регуларне и прегуларне војске, а непријатељ ју је напао много надмоћнијом силом. Бој је трајао шест ура, а започео је рано из јутра 7 децембра. Италијанци су се јуначки борили, али не добивши нове помоћи, морали су панути, и пали су јуначки. Заповједник војске мајор Тозели, у повлачењу према Антолу, наредио је једном официру, да покуши преостале и да се повуче, а сам се са четирма официра и једном већ изнемоћом четом окренуо противу непријатеља, гдје су сви јуначки панули. Први глас је дошло, да је италијанска војска изгубила пљачу мртвијех, а неки гласови тај број подижу и на двије пљаче. На сваки начин, италијанска војска била је сасвијем поражена, који ће пораз имати за прву последицу, да Италија знатно повећа своје ратне силе у Еритреји; а иза тога у изгледу је рат са Абисинијом, који ће имати да ријешити коначно замршене односе између Италије и Абисиније.

РАШКО-ПРИЗРЕНСКИ МИТРОПОЛИТСКИ ПРЕСТО.

Грчка штампа у краљевини потпомаже српски захтјев, да на упражњени митрополитски престо у Призрену буде наименован Србин. Ми смо по

„Цариградском Гласнику“ већ донијели глас једнога грчког листа у корист наше ствари: а сада доносимо по биоградског „Видјелу“ разговор једног дописника атинског листа „Асти“ са Патријархом цариградским и са њиме дипломатскијем представником у Цариграду о томе питању, који гласи:

Дошао сам у канцеларију Великога Прото-Синђела Вас. Престола благородног и гостољубивог младог митрополита Антиохије, који ме је одмах одвео у скромну и сасвим калуђерску канцеларију остаралог преставника православне цркве.

Патријарх, кога је природа створила врло слабог и са великом птедњом, пема развијености, која се замислити може у највишег вјерског и политичког вође подјармљеног нам рода. Мали, деликатан и престај! Право поче!!... Тежина година старости, а и тежина дужности и позива његовог погубише му леђа мање више; јер нема карактера, душевне силе, обрзваности, која је потребна за одржање моралне силе, те да носи сигурно на својим плећима тежики товар свога положаја. Да Бог да да лажем!!... Но бојим се да се неће дуго одржати, исторпиће се. Али ипак је тип доброга и благога хришћанина. Праведан, дарежљив, милостив. Има воље да ради, али ако не узмогне, јер нема самопоуздања, способности душевне и самосталности, историја га неће осудити. Јер, он није узрок, него само жртва. — Нека виде и одговарају за све калуђери!!... — Е! шта чините ви тамо доје? Види се као да вас је проклео Бог и напретка немате!!... —

Ово је био посље поздрава и рукопожаја увод трашнога шесто-псалмија, кога је изговорио гласом доста тихим, а на штоту грчко политике и грчкога друштва. И трудно сам се да одбијем праведно оне неумјесне идеје о стварима, и да докажем Његовој Светости да много гријешни у својим напорима и суду о нама. Али ми је врло вјешто затворило уста с овим бистрим ријечима:

— Ама ви то шинете у вањим повијима!!... Посље, 1889 године, када сам долазио у Атини видео сам, истина Бог, ваше добројтро!!... —

И за тим је почео и отишао у бескрајност говорећи противу грчкога друштва као окуженога материјализмом, кудак тежи од онога којег се опробала леђа Грка некад у данима оуа старог обичаја Ставротиди. — Нијесам га пресијецао више. Видјех да не помаже то ништа, јер је Његова Светост, посље сваког мог удања у ријеч узимала пут, као некад Андеј, и пријела снагу за напади. — Оставио сам га дакле на овој низбрдици осуђивања и нијесам га прекрдио већ више у томо. — По признању да се нијесам могао уздржати од једног малог смјеха, кад чух да ми каже, и то тоном одиратним за гош. Трикуниса, да у цркви није хтио да се прекрети!!... Срећом ме није спазно, итче и сам не знам овим поводом, каква би нам синкасар отијевао!!... Није био бацио може бити и посљедњи свој камен противу нас, кад слуга под фесом и у униформи уђе да нас послужи кафеом.

Користећи се сад ћутањем, које је проузроковало оно пиће, упутим опет ријеч на Патријарха и обратим му пажњу на питање Рашко-Призренско.

— Видим да вам посланици чине нешто често посјете. —

— Курталинем се једног, дијете моје, кад ето ти другога те ме притисне... Не остављају ме ни за часак мира. —

— Што им на посљетку не учините по њево? Шта вам смета? — Иначе то није против интереса цркве па и народа, Пресветости.

— Сагласан сам. Али нека ме оставе, па ћу то свршити. Не може одмах да буде... а зашто бајати? Не завијам само од моје руке. — И Синод је ту — нека се етрпе. — Не бива једним потезом пера. — Шта хоћете... Много је заплетена ствар; јаваш, јаваш, што казао Турчин... —

— Али толико је вријеме то мјесто упражњено. — Паства остаје без свог Пастира — Начелника. — За то се журе и немају стрпљења. —

— Имају право, али није лака ствар. — Треба да је олакшате ви. — Иначе и у народном погледу корисно је да се

Претплата шаље се поштомском упутицом непосредно административци „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отпријам иштиним поштом на коју друго пошту; а коме је наручије, може се претплатити код г. Петра Рамановића, књажа, при. агента у Котору. Доноси се ишћу уредништву Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита 7, новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новчића. За огласе веће и па дуже вријеме попушта се.

ријешити то питање сходно жељи Срба. — Посље, Патријархија је дала изрично за ово своје обећање. —

— Ја? Никад нијесам обећао.

— Вањим претходници.

— Признајем, — али то мене по обвезује ништа. —

— Патријархија је морално лице трајно и пераздвојно, и следствено да је као таква задужена од Срба да то учини — а и иначе ето и сами изјавили, да немате ништа против тога.

— Ја лично не. —

— Али онда шта вам смета? —

— Не оставља то ме ви! —

— Ко? —

— Грчка влада? —

— Али као што смо извјештени, између патријархије и посланства постоји дубок и широк јаз; — и нема никаквог споразума.

— То је истина. — Ја у данима мојим не дозвољавам, да се мијеша грчка влада у моје послове и дужности.

— Онда каква је сметња? —

— Породице се претходно једно зло, које ће да нам нико. Сјутра ће и други народи тражити своје јерархе — владике, своје сународнике и тада ће Патријархија постојати само форме ради. — Ово није добро, а ни корисно. — Посље кад се освешта овакво начело, онда ће се у будуће дешавати да такво мјесто владицанскога права траже у исто вријеме разне народности. — И онда потруди се да ријешити етнолошка питања. — Али је ли то позив цркве? — друго је то питање. — У таквом случају неће се показати овај заплет. —

— По постављењу Грка Митрополита у Призрену, гдје не постоји ни једна грчка породица, створиће му положај врло тежак. Како ће да се споразумије са својом паством? —

— Имате право. Али смирите се, и ствари ће се удевити на начин, како се неће ни права патријархије умањити, ниш незадовољство изазвати, а ни повода дати да и други то траже. —

Имао сам намјеру да још више са својим питањима досађујем Патријарху али из непада јавише да су дошли посланици: Србије и Црне Горе, те поводом тим, разговор је требао овдје да се заврши. —

Устадох да пођем. — Дођоше опет Вања Светости! рекох; он махну главом одобрајући ми и пружи скромно руку, коју сам пољубио. Пу, рече ми, мислим да ћу вас опет видјети — повукао је за тим за звоно и заповиједно да му уведу званично посјетиоце.

Посље овог дипломатског говора с Патријархом требало је да се чује глас и говор посланика Србије, и за то сам отишао на Веспор у Теразије гдје он преко лета у своје астијковцу станује. Али по несрећи нијесам га нашао, и зато сам са још једним својим добрим другом отишао у Јемирфан, те да се састанем с послаником Црне Горе.

Летњиковац у коме станује овај дипломата историјски је. Њега је поклатио Султан књазу Николу. — У овоме дворцу примно нас је интеллигентни и образовани, личан и развијен посланик Црно Горе. Салон за примање врло је богато намјештен; и види се да је Султански дар; окићен је сликама свих владара Црне Горе, између којих се виде и слике наше краљевске породице.

Како смо се представили и извршили пужне стикете, одмах смо прешли на ствар за коју смо дошли.

— Цијел је наша, господ. посланиче, управљена на обудовљену резиденцију Рашко-Призренске Митрополије, обраћамо, се ако је могуће да што сазнамо, ако се интересујете и сами за то питање.

— Да ли се интересујем... Чудновато је то!!... Је ли могуће да ме не интересује питање, које се тиче мојих сународника, — моје браће! Срби и Црногорци разликују се само по имену својом а не и појериком. — Срби смо, пријатељу мој, истоветни и чисти једне и исте породице, с разликом само имена мјеста. —

— У таквом случају, какво мишљење имате о овоме питању? —

— Исто мишљење које имају и становници призренски, које је мишљење примно и потпомагао заступник Русије... Треба да се постави митрополит српскога

поријекла и народности. — То диктирају интесеси тамошњег православног становништва; а то захтјевају и ваши интереси. —

— А зар не мислите да би се овим дало повода да и друге народности тамо то траже!

— Који? Власи? Ама ови нигдје у Македонији не састављају укупну већину и нигдје се не виде у потпуном јединству. А иначе су и незадовољни с патријаршијом. Православни пак Арнаути лишени су немости на својем језику, који је сиротан, те не могу потпуно изјављивати своје замисли, иначе код ових се од вајкада налази у употреби за црквене обреде грчки језик.

— Па какав вам је одговор дао Патријарх?

— Никакав. — Не одбија одсечно наш захтјев, али га и не испуњава. — Не износи ствар пред Синод, и тако се одлаже свако ријешење по истој.

— Је ли сагласан с вашиим мишљењем и г. Маврокордато?

— Незнам; али вјерујем да као човек паметан није могуће да је противан. — Иначе, каквог интереса има тамо Грчка? Да ли постоји и једна грчка породица? Сви становници Призрена Срби су и Арнаути, и ови последњи су само католици и мусломани; — а ни један православни, јер их је присвојила католичка пропаганда противним раздима, којима није могао да противстане Грк митрополит, с којим се нијесу могли споразумјети православни Арнаути. На против у интересу је Грчке да с нама заједно ради на овој ствари, те да се пресеку и у Призрену и у Скопљу напретци страних пропаганда. —

— Нарочито бугарске...

— Да бугарске, која је по несрећи заузела велики простор у Македонији и пријети да је потпуно цијелу...

— Зар није могуће да остане исто стање као што је било до сада?

— Немогуће је више. — То питање треба једанпут за свагда да се ријешити, као што захтјева и разум и правда и интерес. — Људи хоће да се споразумјевају са својим Пастиром Начелником на свом матерњем језику. Грк митрополит не вриједи ништа тамо. Не може да се споразумије с паством и у свакој прилици мјесто да јој се покаже заштитник и добар савјетник с обзиром на интересе ове, био би оруђе власти, те би се тако здружио с непријатељима својим. Ето то су разлози због којих тражимо Србина митрополита. — Он би био заступник народа пред властима; њему би се вјериле и привилегије и права и интереси свих становника под његовом управом.

— Но зашто раније не тражите то, кад је од вајкада задржана ова ситуација која вам је данас толико досадна?

— Од прије 15 година тражимо то. — Имамо отворена обећања од тројице Патријарха: Донисија V. Неофита VIII. и садањег...

— И садањег?

— Овај нам није, до душе, обећао толико категорички, колико његови претходници. — Али Дионисије V је нарочито званично то обећање потврдио код посланика Руског, не само за Митрополију Призренску него и за Скопску; — онда кад је позатварао цркве због угрожених права цркве од стране Порте и кад је била за тај случај потребна помоћ руског Посланика. Тада смо трчали и ми т. ј. заступници Црне Горе и Србије, јер смо били умољени преко митрополита: Ира-

клијског и Дерконског, и успјело се запета да се поврати ред у цркви и очувају права исте. —

— Па зашто није испунио своје обећање?

— Зато, што је тада Митрополит Призренски био престар и очекивала се је његова смрт, па да му се постави за наследица кандидовани од нас бив. митрополит Херцеговачки (треба Босански) Косановић, којег је протјерала Аустрија и који је прибјегао у Црну Гору где се још налази. — Предлагао је Патријарх и то, да док се не изрази епархија Призренска да га, тј. Косановића постави у Сирију, али то он није примио. — Сад је старији и није у стању да врши такву службу. — Дакле као што видите, наш се захтјев оснива још и на моралним разлозима.

— Али ако се Патријаршија не би сложила с тим, него би одредила Грка за митрополита?

— У таквом случају ћемо га изагнати. — И онда? Онда ћемо знати наћи друга начина, да се ријешити то питање. — Споразумјећемо се с турском владом, или ћемо другачије дјелити ту ствар. — И шта ће добити Патријарх? — Највише то, што ће објавити схизму, то, и ништа више.

После ових и последњих ријечи био је исцрпљен цео говор, који је трајао више од једног часа, и за које вријеме послужена нам је по шоља кафе, а за тим смо се поздравили, благодарећи му на искренности, коју нам је указао при разговору.

ДОПИСИ.

Комани, 29 новембра 1805 год. — 28 ов. мј. преселио се у вјечност, у 88-ој години вриједни и добри старац Михаил Кркетин Радуловић; а 29 истог његово лијело сахрањено је, уз многобројну пратњу народа овога племена, при саборној цркви св. Архистратига Михаила.

Поклоник је синовац доброг и познатог негдашњег команског капетана Суле Радова Радуловића. Над отвореним његовим гробом, у ком лежаше мртво тијело доброг старине, говорио је овдашњи учитељ г. Видак Пејовић надгробно слово, у којему је напоменуо, главније његове у животу стечене јуначке заслуге још од ране његове младости, које је у честим бојевима стекао. Особито је напоменуо његово јунаштво на Коловиру, кад су наши 1844 год. 8 марта светили Јакну капетана, и на Граховцу 1858 год. 1 маја је се је покојник у јунаштву међу првима показао. У том боју (на Граховцу) непријатељски куршум сломио му је десну ногу, која му неизлијечена остаде све до његове смрти. Од тада је покојник, као Граховски рањеник, уживао скромну пензију прве класе.

Осим јуначких његових врлина, које је као што горе рекох, показао у многим бојевима, напоменуо је у свом говору г. учитељ, и друге његове заслуге, између којих као највећу његов, као од селска земљодјелца врло богати приход од 408 ф. на грађење неопходног нужног, и од немјерно користи народу и саобраћају, мошта на Ситници, на мјесту званом Пирки Брод. Уз овако богати приход, приложнице и остали племенити по нешто, те благодарећи племенитој и богоугодној души покојниковој, као и осталим приложницама и око тога заузимачима, као г. командир у попу Симу Радуловићу и официрима Перут Радуловићу и Ђуру Радуловићу, прошле године буде моет, на реченом мјесту, баш на поглед књажевског дворца на Крушевцу.

г. 1860 при разграничавању склопила, да се одрече своје привидне власти, и да призна стварне односе. Доњи Васојевићи брањени су заједничку ствар са својом племенском браћом, ма да се никад нијесу могли савијем отрести од турске власти, и год. 1875—78 борили су се у редовима црногорским 2).

Исте појаве наодимо по другом грацима књажевине, само што су били други узроци њихове непостојаности. Племена на истоку и сјеверу придруживали су се црногорцима по сопственој побуди, зашто су граничила са братском земљом, и зашто им је плодна земља давала, што им је требало за живот. Напротив Херцеговина и земље на обалама скадарским биле су посједнуте јаким одјељењима турске војске, због чега су Црногорци сами борили се одићи напријед и мале просторе освајали. Они су били на то у толико више принуђени, у колико су их недовољне политичке границе искључивале од плодне земље. Отуда четовања црногорска, која се могу разумјети, кад се оцијене њихове границе. Ово четовање, стара српска установа, било је к томе проузроковано тек турским унадајама и

2) A. Dupre. Memoire sur le Montenegro (1811). — W. Ebel. Zwölf Tage in Montenegro (1842). — A. Roué. Die europäischen Türkei (1884). — Boué appendice sur l'état actuel du Montenegro et de l'Hercegovina (1861). — W. A. Lindau. Dalmatien und Montenegro (1849). — J. Müller. Albanien. Rumelien und die österreichisch — Montenegrinische Gränze (1844). — Prince de Vasseovitch. Notice abrégée sur le trjbus de la honte Albanie (1841) и т. д.

вац, готов и саобраћају предат. Ова задужбина учињела је овом, а у другим сусједним племенима, неизмјерну корист, а и обезбиједила живот преко Ситнице, на том мјесту прелазећим лицама, ће су прије тога многи трагически свој живот свршили. Ову задужбину посјетили су прошле године Његово Височанство Престолонаследица Књаз Данило и Његова Свјетлост Књаз Мирко кад су ту да у лов били и том приликом распитали су о старију приложнику указавши му високу захвалност на таквом дјелу. Ово и овоме слична племенита, бо гоугодна и народу преполезна дјела, која је покојник учинио од скромног свог учитељеног имања, може другима за примјер служити, и заслужују сваку похвалу и признање. При његовој смрти остало своје имање лијено је расположено, оставивши својој кћери понавниче, а остало, пошто није имао друге дјеце, раздјелио је својој браћи и рођацима.

Свемогући Бог нека његовој души дарује вјечно блаженство у царству небесном, његовом тијелу лака црна и родна земља, коју он онако вруће љубљаше.

Један из пратње.

Књижевност, умјетност и просвјета.

„САДАШЊИ СРБИН.“

Che se la voce sua sarà molesta
Nel primo gusto, vital nutrimento
Lascierà poi quando sarà digesta.
Dante.

Кад смо објавили књигу, која је под овим насловом изашла из штампе у Суботици, у Бачкој, истакли смо велику важност њезину, и обећали смо, да ћемо се на њу повратити.

И одиста дужност је наше публици стике, да је објективно проучи, не обзирјући се на појединости, које могу појединцима бити неугодне. У свему савршенога дјела није било нити може бити из ума човјечијег, па гдје је умјесно и потреbito нека се оно и исправља, али sine ira et studio.

Пред нама је књига озбиљна, која говори о укућаном народу, и ми смо је дужни прегледати, да из ње изведемо широј публици њезину језгру, а поједине мисли оце да побулимо, да је набаве и проуче; јер је сјеме добро, и ми смо увјерени, да ће, гдјгод на не код мисаонијех патриота, донијети плод 1).

Да се писац не нада, да може граци и српском свијету сунце разума, не би се овог мучног посла лађао. Из дјетинства је слушао разговор о томе: „како наш народ пропада.“ Павле Мантегаца вели, чим се појави тежак проблем на пољу морала, једини је пут за рјешење његово, да га човјек сведе на велике основе, физиологије, па да примијени законе природе на човјечанство, у чему ће сву тајну открити.

Било је вријеме, када је српски живаљ био снажан и напредан, што свједочи голема мисао Душана великог, да расчисти трулост византинског царства, па на његово мјесто подигне снажну српску државу, која се мисао била почела и остваривати. Смрћу Душановом застане сила српскога народа, па се поче комадати и расипати. Па дође и Косово. За логику физиолога нема сумње, да је Косово само видљив знак унутрашње немоћи српске. Може народно предање кривити кога хоће; Косово

1) До сада су о овој књизи преговорили: „Српски Глас“, „Бранково Коло“, „Суботичке Новине“, и Панчевачки „Вјесник“ — сви најповољније.

ночувенијем звијерством. И ако се често између обје стране „вјечни“ мир уговарао, нико се није бринуо, да га поштује; јер је свети закон освете тражио накнаду, и јер су поједини вође тражили славе. Тако је расла у Црногорију мржња противу Турака, коју су они већ с материнским млијеком попили.

Између 17 и 18 вијека, за вријеме несрећног турског војевања противу њемачке царевине и Пољака, четовање је било у цијелу, и југословенске народне пјесме га најживље описују. Послије кримског рата, када се Наполеон III. истакло као заштитник потлаченијех Словена на Истоку, црногорско четовање опет се оснажило, и устанак херцеговачки у њи великог рата 1876—1878 није било ништа друго него црногорско четовање 3). Црногорски владаци су одавна покушавали, да четовање укину; али до енергичнога Књаз Данила није било у Црној Гори власне силе, која је могла штитити право и злочинства казнити. За вријеме владика важило је право јачега, и крвна освета, и отимачима у граници и преко границе биле су на дневном реду. Изванредно омиљени Владика Петар I, којег Вијала називае primus inter pares, морао је само својим достојанством као духовни поглавар, проклињајући и благосиљајући добити угледа, којим се његов наследица Петар II знао користити 4). Прави су реформа-

3) Ово не стоји. Црногорци су онда као добровољци усклали својој браћи у помоћ.

(Ур. Г. Ц.)

во је морало бити. Настаде страшна тама; само један дио народа у непроходнијем крчевима спасао је из тог бродолома искрицу слободе, коју његоваше својом заједницом кроз дуге вјекове, и разгријеваше тијем светијем огњем утрнуте удове. Послије дугог времена сијевну огањ и на другој страни, који закреса Карађорђе. Застава слободе, што је он дигао, још и данас вије. Тако је данас српски народ на седморо раскомадан, сваки комад под другим управнијем и друштвенијем уликом; па и стара вјера не оста му непомућена, него на троје подијељена. Тој појави у историји свијета равне нема! Вјера под туђијем утицајем раздвојила је српско и херцеговачко племе тако, да многи мисле, да су то два народа. Ми или морамо једно бити, или нас неће бити. Има више држава с једнијем језиком, али нема два народа с једнијем језиком.

Но да видимо јесу ли бар дјелови нашега народа исте вјере напредни, и осјећајући потребу заједничког рада? Имају ли бар они прекупљене снаге за отпор туђем растанајућем елементу? Ништа од свега тога. Напредњаци, либерали, социјалисти или радикали гласе се узајамно, као да су наумили, да туђину посао уштеде. Радикализам, социјализам, напредњаштво и либерализам у Српству? Каква је то бесмислица по нас ти продукти туђијех друштвенијех и политичкијех одношаја! А гдје нам је права народна странка, да се у једно коло културног напретка ухвате момци?

У свијету нема среће, али нема ни несреће. Све што у њему бива, бива по вјечитом закону узрока; све је последица претходнијех чињеница. И српски је народ сам крив својој несрећи.

* * *

Општа је тужба, да код већине становништва наше планете физичка снага човјека иде на мањак; ал код нашега народа то се већма онажа него код свију другијех. Ми слободно рећи можемо, да је бљедило данас српска карактеристика. А малокрвност је најопаснија болијест, јер она у себи носи диспозицију за све друге особито инфекциозне болести. За то код нас има више шкрфала и туберкулозе него код иједног народа. Код нас туберкулоза (сичија) петину цијелог помирања надмаша. А то умирање бива од 15—30 године. Тако код нас од свију народа сразмјерно има најмање особа од 20—50 година, дакле најмање од оног доба што ствара. Ето очигледно и природног узрока нашег бројног и материјалног опадања.

Отуда и крјавост у народу превлађује, и то не само мјестимице, већ свуда гдје Србни живи. Познаваоци Црне Горе, од прије и сада, смјело тврде, да и најјужнијијој српски, Црногорци, сразмјерно брзијем кораком тјелесној дегенерацији на сусрет иду.

Осим туберкулозе, код Срба има сразмјерно више и мозганијех и живчанијех болијести Пенхозе су већ и у Црној Гори, међу простим свијетом честе. Прваозност, невратенија обузела је сав наш народ више него иједан други. У нас нормални људи све више настају! Она се по свој прилици од вајкада вјечитијем ратовима и трзавицама, у којима се српски народ вјечито налазио, али још више усљед друге узрока тако у нас нагомилала, да се српски народ најнервознији назвати може, и тако је на читаво биће, темпераменат и на карактер његов велика уплива имала, да је у највећој мјери пргавијем у експлозивнијем постао. Замислите само Далматин-

тори Црне Горе Књаз Данило и Књаз Никола, који су свој народ упутили цивилизацији, и укинули четовања, одсијецање глава и крвну освету. Црногорска историја показала је, што су могли Владике да учине самијем својијем угледом и благошћу. Због замршенијех прилика и суровости народа балканскијех, Владалац има бити не само љубљен, него има и страх улијевати, а политичка слобода у Грчкој и у Србији дала је маха бјеснилу странака, док Књаз Црногорски снажном руком задржава своје поданике.

У овом претресању ми смо се удаљили од предмета, и погледавши за собом наодимо, да је главни узрок четовању био недовољност земље. Богата сусједна земља потиче свеће сусједне пограничне, да је присвоје, за то пазине око скадарског језера биле су жуђен циљ Црногораца.

Црногорци били су толико смјели, и толико их је на то нагомила нужа, да су они против огња непријатељскијех тонова са Подгорине, Спужа, Никшића и Грахова били господари равнина много прије, него су им биле признате.

4) Vialla de Sommiere. Voyage historique et politique au Montenegro (1830). — Paic und v. Scherb. Cernagora (1851). — Boué. Die europäischen Türkei. — Denton, a. a. O. — Petter. Compendio geografico della Dalmazia con un appendice sul Montenegro (1834). — B. Стеф. Караџић. Montenegro und di Montenegro (1837). — Nequard. Memoire sur le Montenegro (1865).

(Наставиће се.)

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ПРИРОДНЕ И ПОЛИТИЧКЕ ГРАНИЦЕ ЦРНЕ ГОРЕ.

Од д-ра Курта Хасерта.

(Наставак.)

И десном обалом Таре горштаци нијесу се подлагали турској власти, а дјелом ни данас се не подлажу, и били су најнезависнији елемент у немирном новопазарском санджаку. Они су се придружили вазда Црногорцима, и када њихова побуна г. 1875 не успје, ону су нашли у Црној Гори гостопримство све до амнестије 1878. И ако су по берлинском трактату остали и даље Султанови поданици, Црногорци су међу њима великог уплива имали, а турске власти нијесу се усуђивале своја права вршити, све до г. 1885, када енергични пјеваљски гувернер по кору горштаке, и сагради међу њима неколико кула стражарица 1).

Исто прилике, као покрај Таре, владале су и на западно-истоку Црне Горе. Горњи Васојевићи, данас најмнобројније племе књажевине, били су најприје савезници, па у почетку вијека се својенољно подложише Црној Гори. Као такви били су најљући непријатељи Порте, која се тек

1) Г природној обрци земље, и јакој помоћи сусједа, иза се приписати и осјећање независности Бривошија, Херцеговаца и Босанаца, и њихове побуне противу Аустрије.

да, Црногорца — без напастности. Здрава душа у здравом тијелу — вели латинска пословица. Јелински живаљ у зачетку свог културног развића, истинитом је осјетио, да се само помоћу нагомиланих и у естетичној форми распоређених сила тјелеснијих може постићи највећи степен људског савршенства. Отуда долази да су у Грка појмови здравог и лијепог једно и исто. Отуда су се најприје код Грка хигијенски појмови развили. Приправљајући себи за олимпијске игре и надтицања гимнастиком, купанем, и сваковрсним умнијем радом — развијаху и кријепљаху тијело и ум свој, тако и отаџбину своју дивнијем људским облицима насељиве, који на свијема пољама културе узоре створили. Једном ријечи они изагнали дивљаштво и једном питомошћу замјенише.

(Наставиће се)

(О дубровачком књижевном језику.) У загребачко „Вијенцу“ г. В. Милић штампао је расправу о Гундулићу, која је дала повода једном Дубровчанину да у облику писама, управљених једном пријатељу изнесе у Дубровнику следеће о дубровачком књижевном језику:

Господин писац говори најпрво о Вуку и Бошковићу, те настоји да докаже, како су се тобож један и други у којечему преварили. Ја нећу истраживати има ли г. писац право или нема, о ласно може бити да су се збиља преварили и један и други, пошто је свакоме јасно, да толико Вук, колико ни пок. проф. Бошковић не бијашу уређени даром неогријешљивости. Ипак то су два имена добро позната у славенском свијету, те њиховом добром гласу не може нико ласно да науди, а да сам себе не избрља и ругу не изложим. Са свим тим искрено ћу ти исповијети, мојдум Иво, да и ја исти нијесам испрва одобравао онај есклузивизам, како би рекао писац споменуте радње, по којему наш књижевни дијалекат би прозван само ерцеговачким, а не на примјер дубровачко ерцеговачким, или једноставно дубровачким као оти дијалекат, који има и своју властиту књижев. Но, кад сам мало боље размислио, чини ми се, да се свакако боље пристоји називље одабрано по Вуку, јер се то најрјечје пружа од Стона до Суторине, на по цијелој данашњој Херцеговини, предјели што су некада спадали на ерске области Травуније, Конавља и Захумља, чему би од прилике одговарала данашња Херцеговина. У осталом г. писац признаје додуше истовјетност нашег нарјечја с хрцеговачкијем, и ако мало после вели „да није истинито да су Дубровчани, дакле и Гундулић писали тим нарјечјем (хрцеговачкијем), како Вук тврди, јер тим пријазује, да би њихово нарјечје било ино.“ Ја не знам је ли Вукова намјера била приказати, да је дубровачко нарјечје било друкчије од хрцеговачког; али свакако стоји, да је то нарјечје допрло у Дубровник по становницима Босне и Херцеговине, а то још онда када се грчко-римском елементу града (Lauze, Raguse) придружи и измијеша на околу станујући ерски живаљ.

Даначе уставни облик владања мале дубровачке републике прими другу форму по утијелу ерског елемента¹⁾ јер стои прв 743 г. чисто пучно (демократично) владање обрати се у аристократично, ваља поради великог броја пучанства, што исте године доведе собом из Захумља породица Овчаревића, која се касније прозва Гучетић (Gozze)²⁾. Ову околност потврђују сви дубровачки и туђи повјесничари, према наш писац налази, да је јако мало породица било из сусједне земље и да је погрјешно мнијење самога Рестија, да би били људи иза брда населили град и тако можда свој језик увели. Кад промислимо, да првоти становници Лаусе или Рауђе нијесу имали ни властитих земаља, него су за винограде и пањике плаћали Захумљанима и Травуњцима по тридесет и шест пјенеца (перпера) у име земљарине³⁾; кад се сјетимо, да стои прв под првим Немањинем Дубровник дође до посједа нешто пространје околине⁴⁾ онда ће се свак увјерити, да су збиља ерски становници Захумља и Травуније тако знатно умножили пучанство Рауђе, да се тај град до мало посве претвори у чисто ерску насеобину, те би прозван ерп. именом „Дубровник.“ То напоном признаје, ако се не варам, и сам писац, о коме се бавим, јер он исти цијени, да се језик пренио иза раширења државног земљишта с Грузем, Ријеком и

Жупом; али нам он заборава казати, који је народ становао по тијем крајевима прије него што исти дођу под дубровачку власт, као што је изоставио да нам прича, ко је те земље уступио нашем граду. Ама ти, мој слатки дум Иво, добро знаш, да су тамо живјели све згољни Срби, јер је тежиште хрватске државно творбе лежало чак онамо негђе на Крви и Петини⁵⁾. Теби је барем најбоље познато и то, да је велики ерски жупан Стефан Војслав даровао Дубровчанима Жупу, дио Шумета, Ријеку и Затон, које су земље онда њему припадале, пошто он бијаше господар Травуније (требињске жупе), а после побједе над Љутовитом (1042) још и захумске⁶⁾.

Да закључим казаћу ти само то, да пошто су се многобојне ерске породице населиле у Лаусиуму или Раусиуму, те га ерскијем именом прозвали „Дубровник“, није сумње, да и своје нарјечје нијесу увели, а то нарјечје не може бити друго него захумско, што би смо данас рекли херцеговачко, које су дакако Дубровчани све то више углађивали и попили до књижевног дијалекта, те га с тога обично сматрају као свој засебни језик, нашики или словенски, што им је пак било истовјетно са ерским⁷⁾.

Настављамо у идућем броју.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Из Књаж. Црног. земљодјелске школе у Подгорици). Као што смо јавили у потонјем броју, закључена је троћа школска година у тој школи у неђељу, 3 децембра о. г. Успјех овогодишњег ученичког напретка био је скоро одличан; од шестнајест ђака свршило је њих десет трећи разред те школе с одликовањем, а остала шесторица добила су добар први ред. Ово су сада први у нашој домовини потпуно васпитани и за наше потребе ваљани научени земљодјелци, у које, како им је по свршеном испиту г. Војвода Пламенац лијене описне савјете сразборно, вас наш народ свој поглед унире, јер они би имали бити камен темељац, на којем ће се мало по мало подизати напреднија наша земљорадња. И Висока наша влада уважавајући рад те школе, благоизволила је одредити издатак од 400 флорина за набавку различитих корисних пољопривредних машина и справа, са којима да се награде сви ученици, који ту школу ове године свршавају. За те новце добављени су онакви предмети, који су у нашој домаћој привреди најпотребитији, а пораздијељени су ученицима понајприје према напретку појединца, а за тијем и према потребама опог краја, у којем се поједини ученици из школе враћа. Према томе награђени су ученици те школе следећим предметима:

- 1.) Бошковић Бошко из Бјелопавлића, — плугом, браном и воћарским ножем.
- 2.) Вујовић Мило из Љуботина, — потпуним воћарским прибором.
- 3.) Вукосавовић Јован из Црнице, — збирком виноградарско-подрумарских справа.
- 4.) Ивановић Милисав из Куча, — малим руметиновим круначем и воћарским прибором.
- 4.) Јакшић Гојко из Грахова, — потпуним збирком воћарског оруђа.
- 6.) Кажич Симон из Љешанске нахије, — потпуним пчеларским прибором, кошницом америкаанском, воћарским ножем и ножицама.
- 7.) Калуђеровић Иво из Улцића, — малим руметиновим круначем и виноградарско-подрумарским прибором.
- 8.) Меденица Мирко из Колашина, — потпуним пчеларским прибором, кошницом америкаанском, воћарским ножем и ножицама.
- 9.) Миљановић Лазар из Подгорице, — браном, малим руметиновим круначем и воћарским ножем.
- 10.) Николић Станиша из Никшића, — руметиновим круначем.
- 11.) Поповић Милета, из Куча, — руметиновим круначем, вијалицом, воћарским ножем и ножицама.
- 12.) Радичевић Мило из Зете, — виноградарско-воћарским прибором.
- 13.) Радичевић Велиша из Зете, — руметиновим круначем.
- 14.) Радовић Шпиро из Подгорице, — виноградарско-подрумарским прибором.
- 15.) Стојановић Радуге из Васојевића, — руметиновим круначем.
- 16.) Тодоровић Станко из Зете, — плугом, браном, воћарским ножем и ножицама.

Идућа школска година у тој школи започиње 1 фебруара 1896 год., а годишњи извјештај о досадањем раду школе изићи ће до који дан и послаће се свијема, који се њим занимају.

5) Гаврић. Полит. пов. хрв. нар. 241.

6) Др. Рачки. Рад југосл. акад. XXV.

7) Готово у свијем повезама се налази да Дубровчани зову цара ерскога и владаре ерске с пријевом „Славније.“ Види Матковић: прилог к трговач. мол. хист Дубр. у 5 олас стр. 29.

Моју врсту воћа треба да гајимо.

Ма како да су услови за развитак воћарства код нас у главном једнаки у цијелој земљи, ипак има мјесто, гдје је једна врста воћа боље успијева од друге. Отуда је чувено неко воће како због свога раног доснијевања, тако и због своје љепоте и ароматичког укуса. Али, узевши и опште, Србија је ипак земља, гдје се с успјехом може да производи и гаји воћарство у ширем размјеру, гдје се, с мало већим трудом, може од њега да створи јака привредна грана, од које би, како појединац, тако и цијела земља, имали несумњиве користи.

Од нашег домаћег воћа по својој важности, и користи коју пружа, прво мјесто заузима шљива. Она се код нас задовољава са сваким земљиштем. Ко њезиног гајењу и напредовању поклати поље више пажње, томе се труд богато награђује. Шљива је врло родна и брзо расте. Ма како да је она код нас распрострањена, ипак је треба садити још и у већем размјеру свуда, гдје само чему важнијем не би било на сметњи.

Исто тако свуда могу да успијевају крушке и јабуке, само што у неким мјестима нијесу тако добре и велике. Али то не треба никог да одстрани од њихова гајења, као ни та околност, што им често мраз наноси за вријеме цвјетања или што би по неко дрво понијело ситан и неугледан род све баш, да се и деси да за неколико година узастопце воћка не роди, ипак ће доћи вријеме, када ће воћка обилним родом својим све то да накнади. Само онда не треба према воћци бити нерасположен. Нека сваки помисли, да је може бити и узрок њезине неплодности, не знајући да задовољи њезине потребе. Веома грешни онај, који сијече и ископава здраву, одраслу воћку само за то, што му, по жељи његовој, не донаси род. То најчешће бива с крушкама. А када би се само већа пажња на њих обратила може да би се врло лако отклонили узроци, који неродноост изазивају — у кратко речено: без крушке и јабуке не треба да буде ни један воћњак.

Трећија је воћка врло плодна и приносна. Она спада у ред племенитија воћа. Има је неколико врста, од којих су неке врло осјетљиве према мразу и непогоди. У већем размјеру гајити и подизати трешије није за препоруку, осим изузетних случајева, гдје би се могле на трг извести било сирове или осушене. Саћење трешија поред путова и јавним мјестима није, такођер, за препоруку.

Вишња се задовољава са сваким земљиштем и више пута, тамо, гдје никаква воћка не може да успијева, она ипак напредује. По њивама и ливадама није практично садити је с тога, што њезин род доснијева рано, док је још храна у пољу те се отуда прави велика штета. Вишња исцјерује свој коријен више на површину и прикупља храну, која је усјевима намијењена. При орању онет лако се њезиним жилама нанесе повреда. На једном мјесту, у пољу, видјели смо много старих вишње-вих дрвета, од којих је домаћин имао лијеп приход, па му онет нијесу биле по воли само с тога, што су исцјеривале многе изданке, који су онет жити били дод велике штете.

Ораси такођер свуда успијевају и лијеп приход доносе. Само их не треба садити близу поља, јер и они исцјерају у великој мјери на све стране коријен, који просто угушује свако друго растење. Отуда је и потекла она неоправдана изрека: да мирис ораховог листа не подноси никакво растење. Осим тога на далеко простиру хлад, у коме мало шта може да успијева. С тога их треба садити у мјестима, гдје не могу ни чему да уде. Ораси добро успијевају у мјестима, која су окренута ејеверу или западу. Што се самог земљишта тиче, они се задовољавају са сваким, не изазивајући ни оно, које је каменом порасло. У посљедње вријеме многи су учинили грешку, што су обарали толика годишња стара орахова дрвета, продавајући њихове трунице за незнатну цијену од неколико динара, ма да су не само толико, по на више мјеста и више, могло узети само за једногодишњи род њихов!

Из „Тежак.“

(Нови начин остављања воћа и гротја.)

Кад се хоће да остави преко зиме мања количина воћа, врло је практично смјестити га у сандук са одањима од тресета. Али при остављању веће количине воћа појављују се велика тешкоће. У прошле ове године на изложби зумбула у Шарлотенбургу изложно је Вебер, надзорник банште у Шиндлеровом пољу код Кепеника, уређену збирку од прекрасно одржаног воћа, које је на особени начин презимило. Од дасака саграђена је кућа 1.5 метер дубоко у земљу и обрнута од истока ка западу и то тако, да се је пружала над земљом на сјеверној страни за 1.25 а на јужној за 1 метар. Кров исте куће покривен је олукастим (клебасти) лимом, а стране од куће околне су кровним картоном да би се задржала свака влага која се не може контролисати. Најзначајније на овој кући јесу одушке — три на броју с приједа, у средини и остраг по једна — које су начињене да би се непрестано могао

обнављати ваздух. Докле се је код страних начина змовања уклањао мање или више ваздух и влага, догле се овде ваздух непрестано обнавља и влага остаје у кући непрестано у умјереној количини. Влага се обнавља повременом покривањем дасака које се налазе на поду од ходника који иде по сриједи од куће. У свјетлом ваздуху и у умјереној влази ни једно воће не трули, а такођер и не вене. Још у мају ове године тамо свакеко пазло-дане воће, као да је са дрвета узабрано! Да би се избјегло свако трудење добро је оградити запањеном сумпорном крином пролазећи кроз кућу једном тамо амо. Чим се обере воће одмах се унесе — све је једно да ли је суво или мокро. На палицама које се налазе с обје стране од ходника има довољно мјеста, да би се могло воће ставити у један или два слоја. Пошто је цијела кућа околена 30—40 см. дебелим и јаким насипом од земље, то није могуће да продоре унутра хладноћа. Чак треба водити бригу да одушке остану отворене кроз већи дио зиме, само их ваља онда затворити, кад на пољу буде 7—8° Реомирових.

Само по себи подејна нас овај начин змовања, на начин на који пољопривредници остављају воће у траповима као што остављају кромпире. Воће се у траповима такођер добро одржава, али ипак оно је неупотребљиво, јер се поквари чим се извади, и то за то што је дуго лежало у простору у коме се није обнављао ваздух. Воће које је извађено из куће за воће може и дуже да се одржи, и с тога је вриједно да се овака и сагради, а и не стаје скупо.

Из Француске допрло је нов начин помоћу кога се може дуго да одржи гротје. Тамо се је оназило, да се гротје објешено у просторима у којима има паре од спирита куд и камо боље одржава, по оно које се налази у обичним просторима. Овај је проналазак одма потврђен многим покушајима. Гротје је објешено по обичном начину у простору, у коме није било паре од спирита, и у исто вријеме допесено је гротје са истог чокоћа и из истог винограда и стављено је у затворену камару у којој је био велики проценат спирита. Резултат овог покушаја испа је славно у корист камара са паром спирита.

Врло лако грађење спиритосе паре и досадања немоћност, да се веће количине гротја одрже доцно у зиму, кад му и цијена прилично скочи, чини да ће се на овај нов начин змовања обратити пажња и да ће се распрострањити.

Из „Тежак.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 8 децембра.

(Никољдан.) Поводом имендана Његовог Височанства Господара, учини Никољдана била је варош заставама окићена, и у првом мраку освијетљена, а војничка је музика обила освијетљене улице, свирајући веселе маршове. На сами дан радосни била је у катедралној цркви архијерејска служба са благодарењем, у присуству Њиховијех Височанстава, Њихове Свијетле Дјече, цијелокупног дипломатског тијела, државнијех великодостојника и чиновништва у пуној наради. После богослужења са табље су пуцали топови, а пред Свијетлијем Двором војена музика свирала је народну химну. Из цркве је Њезино Височанство Књазина изашла испод руке царско-отоманског изванредног посланика и опуномоћеног министра г. пуковника Февзибега, а Његово Височанство Престолонаследник Књаз Данило дао је руку г. Њн Денре министра резидента француске републике. За тијем је Његово Височанство Господар примао честицања. У подне је био у Свијетлом Двору објед, на ком су били Његово Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан са свештенством, и државни великодостојници. У вечер је био велики дипломатски објед.

— Како је исти дан био имендан и Његовог Величанства Цара Николе II, у два сата после подне било је у дворској канели свечано благодарење, које је извршио Високопреосвештени Митрополит г. Митрофан са мјеснијем свештенством. При богослужењу били су Њихова Височанства са свом Својом Свијетлом Дјечом, царско-руски министар-расидент, госп. Аргиропуло са особљем царске легације, г. Денре, министар-расидент француске републике са госпођом, државни великодостојници и офицерско тијело

1) «Il passaggio del governo alla forma aristocratica a Ragusa fu promosso da un ricco bosnese, venuto a stabilirsi in città, e perché ricco di mandra di pecore, chiamavasi Ovečević.» Овако проф. Данило у посланици на Дунавцима стр. 29 а М. Пучић, прилозије... „и тако поче те године (743) оно властество којег су посљиде умножавали најодличнији грађани и најплеменитији ерски кнезови, и које је до сврхе прошастог вијека сахрањило слободу своју и постало најчистија дика народа словенскога.“

2) „Appena nel 743 il governo di Ragusa assunse aristocratiche apparenze, forse per il gran numero di gente inetta ad avervi parte, che la famiglia Ercicari, la quale poi ebbe il nome di Gozze, aveva seccò condotta, trasportandosi in quell'anno vicino dal Chelmo a Ragusa.“ Ivello „Colonia ragusca“ стр. 7.

3) Справ. Матковић (стр. 21.) Данило (стр. 14.) Калаји (стр. 128.) Матас (Милети верује, 29.)

4) Проф. Н. Подило Рад југосл. акад. LXV.

из Подгорице, сви у пуној паради и царско-руским орденима. Послије богослужења пред царском легијом свирала је војена музика, а г. Аргиропуло је примао честитања. Од стране Свијетлог Двора честитао је госп. С. Ђурковић, адјутант Његовог Височанства, од стране владе госп. војвода Гавро Вуковић, наш министар иностраних дјела, од стране војске дошао је на честитање Његово Височанство Престолонаследник са официрским тијелом, а г. Гардашевић градоначалник од стране престонице.

(Личне вијести.) Г. Аргиропуло, царско-руски министар-резидент при нашем Двору, стигао је у уторник из Петрограда, — а г. Дебре, министар-резидент француске републике са Госпојом исти дан из Дубровника.

(Одликовања.) Његово Височанство Господар изволио је одликовати: Г. Сергија Полушкина, управитеља руског Общества паробродства и трговине у Одеси II-јем степ. Данилова реда; г. Ђура Поповића, гл. шк. надзорника III-ем степеном; г. Фердинанда Шоффа, грађанина у Одеси; г. Роберта Толингера, професора; Подза д'Ивоа од Поиц, бившег другог секретара француске легације на Цетињу; г. Карла Лоазо-а, адвоката и књижевника, у Шато де ла Сџа (Jura); г. Пера Костића, управљајућег учитеља пинишке школе; г. Захарију Радичевића, управљајућег учитеља подгоричке школе; пона Николу Чавловића, учитеља граховске школе; и господина Марка Лековића, учитеља бољевичке школе IV-јем степеном истога реда; г. Марка Вујачића, учитеља Глуходољског, г. Вуксана Радовића, учитеља Љевогачког, г. Вожа Срђановића, учитеља Његушког, г. Сава Радуловића, секретара управе вароши Цетиња, г. капетана Илију Мијајловића, помоћника капетанске луке у Бару, г. Ђорђија Петровића, архитекта чиновника у Министарству Грађевина у Паризу, г. Митра Ђуришића, замјеника управитеља војне радионице у Ободу, г. Јока Дрецуна, управитеља војне радионице у Никшићу, V-јем степеном истога реда.

(Одликован.) Његово Височанство Господар изволио је одликовати госп. Варопа Гуденуса, секретара аустро-угарске дипломатске мисије на Цетињу IV-јем степеном Данилова реда.

РАЗЛИЧИТО.

(Јерменска или Курдистон?) Један руски лист подигао је глас за Јерменску, а „Н. Времија“ му на то одговара: Прије свега треба проучити статистику и етнографију, па онда судити, да ли би се турска Јерменска с већијем правом могла звати Курдистаном. По свијем десет вилајета, по којима је расијано јерменско племе, броји се мусуламана 4½ милиона (74%), а Јермена осим других хришћана у све 913, 125 (15%), тако број Јермена тек допире шест дјо становништва. Ако узмемо вилајете, гдје је најгушће јерменско становништво (Језерумински, Вански, Битлиски и Харнутски), наћемо тамо око 2 милиона мусуламана (70%) а Јермена 630,000 (24%), и овдје Јермени састављају једва четврти дјо становништва. Само у по великом дијелу Ванског и Битлиског вилајета, па земљишту од 331 кв. миља, усредоточено је највише Јермена. Од 282,000 душа, што живе на овом простору, имају Јермени 184,750 душа. На можели се говорити о Јерменској и још „великој“?

(Предједјеник Фор и гламац Коклен.) Париски „Глоас“ прича једну врло лијепу анекдоту о г. предједјенику републике, Феликсу Фор и чудном Гламу Коклену, из које излази, да је једини Коклен оснивалац политичког живота Форова. Та ствар десила се прије двадесет година, кад је Фор још био у Хауру прост трговац и чешиће пута посјеђивао „Театр Франсе“ (Француско позориште). У том позоришном друштву упозна се он са Кокленом, кога својом љубазношћу и интеллигентношћу очара. Овај му рече једнога вечера: „Учинио ми ту љубав, те ме посјетити у мојој ложи између првог и другог чина. Ја ћу вас упознати са једним човјеком, који ће умјети да вас цјени.“ Фор се одазва овој његовој жељи, и у речени час дође у ложу Кокленову, који га представи Гамбети. Ова представка

била је о основ политичког живота Феликса Фора, који је при пудним изборима у Хауру, под утицајем Гамбетина, и кандидован, те побједоноснички ушао у Бурбонску палату.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

РИМ, 2 децембра. — Сенат је управо поздрав ватаној војсци у Африку. Вели се, да ће бити позвана једна класа на оружје, да се пошље у Африку.

ЦАРИГРАД, 2 децембра. — Присијели су стационери енглески и италијански. Сјутра у јутро долази француски, а сјутра вечер аустријски. По вијестима из турског извора 20 баталјона и 5 батерија под заповиједи Ибрајим-паше опколили су Хауран, и позвали Друзе да се предаду и плате заостале порезе. У противном случају напашуће их. У Вану ново мрцварење.

РИМ, 2 децембра. — Услед примљеног дневног реда великом већином, ствар Ђолитијева у питању Банке романа, неће ићи пред суд; и тако је окончана парница против Ђолитија.

ЛОНДОН, 3 децембра. — Војвоткиња Јорекс родила је принца.

РИМ, 3 децембра. — Десет баталјона и четири батерије крећу одма пут Африке. Класа од 1873 у конфеду позвана је на оружје 20 тек.

БАТУМ, 3 децембра. — Велики Књаз Престолонаследник кренуо је на параброду „Петроград“ у иностранство.

ЦАРИГРАД, 4 децембра. — Присијели су стационери брод руски.

КИЛ, 4 децембра. — Цар Вилхелм је присуствовао за кетви рекрута поморских, којима је држао говор, да имају бити добри хришћани, вјерни цару и отаџбини, и подложни једној вољи.

РИМ, 5 децембра. — Одговарајући на интерпелације у камари Крипини је изјавио, да ће се успоставити мир у окупиранијем провинцијама, и да се предузмуће жалосни догађаји да ће влада учинити своју дужност. По листовима, влада ће искат кредит од 15 до 20 милиона; и 10 до 12 пљада људи послати и Африку.

ФРИДРИХСРУ, 5 децембра. — Цар је присио дочекао Бисмарком, и опет отпутовао.

МАПУЛ, 5 децембра. — Укрцало се 1463 официра и војника за Масауау, испраћени одушевљенијем ованцијима.

БЕЧ, 6 децембра. — У рајхсрату при расправи буџета Луегер је јако напао на компромисе аустро-угарски. Ведени је изјавио, они који нападају у компромисе из разлога чисто економичних испуњавају своју дужност и олакшавају преговоре с Угарском, али спољашњи партајисти немају сврху другу него агитацију партајску.

РИМ, 6 децембра. — Крипини је повукао предлог кредита од седам милиона за Африку и подлио други од 20 милиона.

ЦАРИГРАД, 6 децембра. — По турском извору усташа у Цајтуну запалили су десет села, и учинили велики покол. Убијено је 266 мусуламана а рањено стотину, међу којима има жена и дјце.

БЕЧ, 7 децембра. — На двореком обједу, на ком је било особље руског посланства, Тесар је напало Цару руском. У Биограду и у Букарешту било је благодарење поводом царевог имендана, у присуству Краља Александра, а Краља румунског заступао је Престолонаследник румунски.

ПЕТРОГРАД, 7 децембра. — Поводом царевог имендана Горемиким наменован је за министра унутрашњости, Воронцов-Дашков постављен је у свиту дворских гренадјера, Принц Александар Оденбуршки наменован је за генерала пјешадије, ген. гувернер Кијевски добио је ред Александра Невског.

ВАШИНГТОН, 7 децембра. — Клевеланд управо је конгресу посла-

лацу о питању Венецуоле, у свези са одговором Сализберја, да ће се држати Монроеве доктрине у случајевима покушаја европских држава да присвоје који дјо земљишта американоког. Посланица је била топло алаудирада у конгресу, још више у листовима.

БУКАРЕШТ, 8 децембра. — Камара је отворена престонијем говором, који констатира пријатељске односе са свијема државама, изражава повјерење у мир, усљед сагласја држава, да успоставе ред на истоку.

РИМ, 8 децембра. — Камара је примила кредит за Африку великом већином, па је одложила засједање до 20 јануара. По листовима остануће на истоку само два брода италијанска, а остали ће се повратити, усљед побољшања положаја на истоку.

ЦАРИГРАД, 8 децембра. — Гувернер са Крете Каратеодори тражи повећање посаде. Тобожњи немири у Албанији не потврђују се.

ВАШИНГТОН, 8 децембра. — У сенату Хандлер подлио је предлог који тражи 100 милиона кредита да се набави милион пушака за резерву пјешадије и 600 топова.

СМИРНЕ, 9 децембра. — Данаас одлази италијанска ескадра, а остају само два брода.

ВИЛАФРАНКА, 9 децембра. — Приспио је Царевин на параброду „Петроград.“ Није било званичног дочека.

ЛОНДОН, 9 децембра. — У Бристолу, на банкету министар финансија рекао је, да је положај питања Венецуоле озбиљан, али не вјерује да ће доћи до рата с Америком. Говорник држи да ће коначни резултат бити частан за обадвије стране.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У књижари Књаж. Црног. Државне штампарије могу се набавити ове нове књиге:

ЖИВОТ И ДЈЕЛА БОГДАНА ЗИМОЊИЋА

ВОЈВОДЕ ЛЕРЦЕГОВАЧКОГ
са сликом

Написао Том. А. Братић.
Свеска I.

Цијена 30 новчића.

ПОБРАТИМИ

Драма у три чина с пјевањем

Написао Стево П. Бешевих

Књига IV.

Цијена 50 новчића

ПРИПОВИЈЕТКЕ ИЗ ЦРНОГОРСКОГ ЖИВОТА

Написао Лука Јовић

Књига I.

Цијена 50 новчића.

Ко поручи 10 комада од појединих књига добија 1 комад на дар. Поручбине се отпремају потпуно наплаћене до потоње поште. Новце треба слати поштанским упутницама или у наплаћеним писмима Управи Књаж. Црног. Државне штампарије на Цетиње.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти 20 октобра о. г. и погребом као и у пријеме парастоса моје нигда назаборављено жене односно мајке, пијеро и сестре,

ЈОКЕ ЂУРОВЕ ПРЉА, рођене МАТИНОВИЋ многи пријатељи и познаници, кумови и побратими изјавили су ми саучешћа у овој великој мојој жалости, и за то им овдје најсрдјачије благодарим. Особиту благодарност изјављујем пречасној г. г. свештеницима попу Николи Данчевићу, попу Стевану Дрецуну и попу Мићу Љубарди, учитељу Перу Калуђеровићу с ученицима, браћи Љуботињанима уопште, пријатељима Илићковићима из Црнице, пријатељима Ђурашковићима и уопште Цеклињанима и

родбини покојнице Мартиновићима и уопште Цетињанима, као и свакоме другоме који ми је било лично или путем поште и браом јава изразио своје саучешће у овој нашој големој жалости.

Љуботиња, 2 децембра 1895.

О жалости:

Ђуро Станишин, Прља, муж; Филип Б. Прља, син; Јаница, Анђе, Маше и Стане, шћери; Лука и Сава Мартиновићи, браћа; Маре, мајка, и снаха Јована; Илија и Нико Мартиновићи, братанићи.

ОБЈАВА.

Кућа Сава Мичетића која постоји у овој вароши, на поду са једном камаром и кужином, и добар магазин, продаје се за нампр новца Маше, шћере Ђура Шакова Јовићевића. Ко би желно поменути кућу купити, нека се пријави овој Управи до 30. Децембра ове године, којег ће се дана поподноћу највеће цијене потписати за готов новац.

Вир-Пазар, 26. Новембра 1895.

Број 300.

Управитељ

Вароши Вир-Пазара

(2—4)

Капетан Милан Поповић.

ОГЛАСИ.

СРЕЋНА ПРИЛИКА

Од 30.000 срећака што их Српска Држ. Класна Лутрија издаје за XI. коло 15.000, срећака добијају згодитке од дин. 150.000, 75.000, 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 10.000 и врло велики број мањих од 5000, 2500, 1000, 800, 700, 600, 500 и т. д.

Укупно преко три милиона динара подијелиће се на играче XI. кола.

Срећа се не стиже ако се не сретете. Ко купује срећке Класне Лутрије тај иде срећи на суспрет. Улог је незнатан а добит огромна. Сваки треба да се користи овом јефтином а срећном приликом, па да игра у овој државној лутрији.

У V-тој класи прошлога кола већина главних згодитака и знатан број мањих пали су на срећке продате из наше радње који су одма и исплаћени.

Наша радња снабђена је и за ово XI. коло великим избором срећака за I. класу у свима подјелама и разним бројевима и моли поштоване играче да се за исте изводе на нас обраћају.

Поручбине из Црне Горе и Српских покрајина извршујемо брзо и тачно. Извјештаје о резултату сваког вучења као и свако друго нужно извјешће достављамо одмах нашим поштованим играчима.

Цијена је срећака за I. класу цијелој 24, половини 12, четвртини 6 и осмини 3 динара у сребру.

Вучење је I. класе 4 јануара 1896 године.

У Биограду, новембар 1895.

Кокановић и Васић

ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВЦИ СРЕЋАКА СРП.

ДРЖ. КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

(1—10.)

ЕКСПОРТНА РАДЊА БОСАНСКИХ ЗЕМАЉСКИХ ПРОИЗВОДА ЂОРЂА АЛ. ВАСИЉЕВИЋА у Д. ТУЗЛИ:

(Босна): распошле:

100 кила I-ва шљива сувих зашских 12 ф. 50 нов.

100 кила I-ва шљива сувих нових 16 ф. 50 нов.

100 кила I-ва ораха нових

11 ф. — нов.

100 ком. метала 10 ф. — нов.

Праве шљивовице, љешника утовљених бибах (тукаца) и свих производа по најнижу цијену као поштом и вагоном.

Ђорђе Ал. Васиљевић.